

Verantwoorde werktoedeling jeugdteams

Werken volgens het T profiel: de juiste professional op de juiste plek

Inleiding

Juni 2017 heeft het CJG samen met professionals en moederorganisaties een T profiel opgesteld. Het T profiel is een hulpmiddel bij het verantwoord werk toedelen, de tweede eis van de norm verantwoorde werktoedeling uit de Jeugdwet¹. Binnen de jeugdteams leveren verschillende organisaties professionals die, als onderdeel van het jeugdteam, (toegangs)taken verrichten. Het verrichten van deze taken doen zij onder de verantwoordelijkheid van de gemeente. Het CJG is er verantwoordelijk voor dat een geregistreerde professional met de juiste deskundigheid de (toegangs)taken uitvoert. Deze notitie werkt nader uit hoe we de verdeling van casuïstiek vorm geven wanneer zaken worden uitgedeeld of specifieke kennis en vaardigheden nodig zijn in een lopend traject om het gezin de passende hulp te bieden.

Afwegingskader Kwaliteitskader Jeugd

In het Kwaliteitskader Jeugd (<https://professionaliseringjeugdhulp.nl/aanbieders-en-werkgevers/themas/kwaliteitskader-jeugd/>) is de norm van de verantwoorde werktoedeling uit de Jeugdwet (art.5.1.1) verder uitgewerkt en door het landelijke Programma Professionalisering Jeugdhulp en Jeugdbescherming (PPJ&J) worden verschillende handreikingen geboden om binnen organisaties met elkaar in gesprek te gaan over de toepassing van de norm. Bij het opstellen van deze notitie is gebruik gemaakt van het Afwegingskader Kwaliteitskader Jeugd waarmee aan de hand van cliënt- en professional gerelateerde indicatoren gewogen kan worden welke professional ingezet kan worden.

Client gerelateerde indicatoren

De cliënt gerelateerde indicatoren (bij inzet van een geregistreerde professional) zoals vermeld in het Afwegingskader bieden onvoldoende handvatten voor de verdeling van de casuïstiek binnen de jeugdteams. Daarnaast kunnen de indicatoren zonder duidelijke definitie verschillend worden geïnterpreteerd. In bijlage 1 zijn een aantal indicatoren uit het Afwegingskader verder gedefinieerd, zodat ze beter toegepast kunnen worden voor de werkverdeling. Veelal zijn definities overgenomen zoals ze zijn omschreven in de Richtlijnen Jeugdhulp. Waar de beroepsstandaarden geen definities geven, is met behulp van de werkwijzen en instrumenten die het CJG heeft ingevoerd gezocht naar een definitie.

Professioneel gerelateerde indicatoren

Binnen de jeugdteams werken vooral geregistreerde professionals. Geregistreerde professionals kunnen volgens het Afwegingskader complexe problemen begeleiden, toeleidingstaken verzorgen en melden bij de Jeugdbeschermingstaken. Binnen de jeugdteams werken ook junior gezinscoaches en stagiaires. Zij zijn niet geregistreerd en mogen bovengenoemde taken, volgens de Jeugdwet, niet (zelfstandig) uitvoeren. De junior gezinscoach en een stagiaire werken *onder verantwoordelijkheid van* een geregistreerd professional.

¹ Voor meer informatie over de norm verantwoorde werktoedeling wordt verwezen naar het Kwaliteitskader Jeugd (september 2016) <https://professionaliseringjeugdhulp.nl/aanbieders-en-werkgevers/themas/kwaliteitskader-jeugd/>

Verantwoord werk toedelen na de aanmelding/vraagverheldering²

Op basis van een voorlopige beoordeling van de aard en ernst van de problematiek op het Triageformulier wordt beoordeeld welke expertise nodig is voor de volgende fase in het proces: de probleem- en krachtenanalyse (intake fase). Om deze afweging beter te kunnen maken, worden een aantal wijzigingen op het Triageformulier aangebracht: het toevoegen van de drie domeinen van de GIZ, te weten: kind, opvoeding en omgeving en een kopje waarin gezinscoach en aanmelder gegevens vermelden over probleembesef, motivatie, balans in draagkracht en- last en de urgentie (crisis/spoed/regulier). De informatie op het Triageformulier is de basis waarop de gezinscoach zijn traject verder inricht.

Aanmeldlijstbeheerders

Op basis van de vraag en de informatie op het Triageformulier wordt gekeken welke expertise nodig is voor het verder uitvragen tijdens de intakefase. Door casuïstiek beter te gaan verdelen op basis van deskundigheid zal er tevens meer zicht komen hoeveel vragen per expertisegebied binnenkomen.

Tijdens de intakefase wordt gewerkt volgens de generieke Samenhangende basiswerkwijze jeugdteams. Deze werkwijze wordt tegelijkertijd met deze notitie opgeleverd. Deze werkwijze ondersteunt gezinscoaches in het verantwoorde hulp bieden conform alle kwaliteitseisen uit de Jeugdwet, inclusief het bieden van voldoende ruimte voor de beroepsstandaarden van de professionals.

Verantwoord werk toedelen na de intake

Als na zes weken de Grootste Zorg en de doelen³ zijn vastgesteld, wordt besloten welke hulp passend is voor het gezin. Multidisciplinair, in het jeugdteam, wordt bepaald of de aanpak specifieke kennis en kunde vraagt en zo ja, welke expertise nodig is om het gezin te begeleiden. Ook worden afspraken gemaakt over wie zorgcoördinatie voert. Naast de beoordeling wie de passende hulp het beste kan oppakken, weegt ook de relatie, de klik, met het gezin. Het uitgangspunt blijft dat een gezin zoveel mogelijk zijn eerste contactpersoon als zorgcoördinator behoudt (één gezin, één plan, één regisseur).

Bijstelling gezinsplan die inzet van andere expertise vraagt

Gedurende een hulptraject kan de situatie wijzigen. Gezinscoaches hebben de verantwoordelijkheid expertise erbij te halen wanneer zij hier zelf niet over beschikken of wanneer zij voor een andere expertise zijn ingekocht. Afhankelijk van hetgeen dat nodig is, kan er sprake zijn van:

- Advies inwinnen bij een collega met de expertise.
- Tijdelijk samen optrekken waarbij de collega zijn expertisedeel toevoegt.
- Casus overdragen aan collega met expertise.

Bij crisis- en spoedzaken kan ook samengewerkt worden met ketenpartners, zoals bijvoorbeeld Ambulante Spoedhulp (ASH).

Veiligheidszaken

Binnen de jeugdteams zijn veel vragen over wie de veiligheidszaken begeleidt en hoe de verantwoordelijkheid is verdeeld. Vandaar dat specifiek deze expertise uitgewerkt is in deze notitie. De gezinscoach, ongeacht de aanvullende expertise, stelt altijd de veiligheid van de jeugdige voorop.⁴ Op voorhand is lastig aan te geven welke expertise aan zet is wanneer er sprake is van onveiligheid. Bekend is dat bij veel casuïstiek binnen de LVB, GGZ en multiprobleem een verhoogd risico op kinder-

² Het gaat hier zowel om aanmeldingen via de Servicelijn als zij-instroom

³ Zie Samenhangende basiswerkwijze jeugdteams Den Haag

⁴ Wet Meldcode Huiselijk Geweld en Richtlijn Kindermishandeling Jeugdhulp

mishandeling speelt. Bij signalen van onveiligheid wordt gehandeld volgens de Integrale Meldcode Kindermishandeling CJG Den Haag. Het toepassen van de meldcode hoort bij het generieke profiel.

De gezinscoach handelt niet alleen. Wanneer er sprake is van een vermoeden, dan wordt samen met collega's (aandachtsfunctionaris, gedragswetenschapper en/of collega met expertise Veiligheid & Bescherming) beoordeeld wat goed en veilig is. Zowel de risico- als beschermende factoren worden in kaart gebracht, de frequentie en duur om zo een inschatting te maken van de ernst en impact van de kindermishandeling. Gezamenlijk wordt bepaald welke acties en interventies aangewezen zijn en wie deze vanuit zijn expertise kan bieden. Tijdens dit proces wordt open en transparant gecommuniceerd met ouders en jeugdige en worden zij zoveel als mogelijk betrokken.

Wanneer kan de expertise Veiligheid & Bescherming naar alle waarschijnlijkheid het beste ingezet worden? Vaak zal dit zijn wanneer er een duidelijke norm aan de veiligheid van de jeugdige gesteld moet worden. Denk daarbij aan:

- Een (ernstige) bedreiging van de ontwikkeling en veiligheid van de jeugdige en de ouders zijn niet bereid of in staat om de bedreiging met hulp op vrijwillige basis af te wenden.
- Een dreigende uithuisplaatsing om de jeugdige zijn veiligheid te kunnen garanderen.
- Een crisissituatie binnen het gezin, met gevaar voor de veiligheid van kind(eren) en ouder(s).
- Een complexe scheiding (vanaf trede 5 Escalatieladder behorende bij Richtlijn Scheiden).
- Een dreigende Kinderbeschermingsmaatregel of de begeleiding na een Kinderbeschermingsmaatregel.
- Het ontkennen van kindermishandeling of gevolgen van de kindermishandeling door de ouders.

Melden bij de Jeugdbeschermingstafel

Volgens het generieke T profiel verzorgt iedere gezinscoach een verzoek tot onderzoek (VTO) wanneer hij een gezin wil melden bij de Jeugdbeschermingstafel. Ook is hij bij het overleg aan de Jeugdbeschermingstafel aanwezig. De besluitvorming om over te gaan tot een VTO wordt altijd multidisciplinair genomen. Het kan een taak zijn die een gezinscoach weinig uitvoert en waardoor men weinig ervaring opbouwt. De taak is echter niet in deze fase over te dragen aan een gezinscoach met de expertise Veiligheid & Bescherming. De gezinscoach die het gezin begeleidt heeft alle informatie voor het schrijven van een VTO en zal ook beter kunnen beargumenteren waarom overgegaan wordt tot een melding bij de Jeugdbeschermingstafel. De gezinscoach kan een beroep doen op de gedragswetenschapper en/of collega Veiligheid & Bescherming en zich laten ondersteunen bij het schrijven van het VTO en voorbereiden van het overleg aan de Jeugdbeschermingstafel. Ter ondersteuning van deze taak wordt voor gezinscoaches een module Melden bij de Jeugdbeschermingstafel via de CJG Academie aangeboden.

Verantwoord werk toedelen en het persoonsgebonden budget (PGB)

De landelijke handreiking PGB en de inzet van de juiste professional is tegen het licht gehouden van de werkwijze van het PGB team. De werkwijze van het PGB team voldoet volledige aan de landelijke vereisten.

Verantwoordelijkheidsverdeling tussen jeugdteamleden

Binnen de jeugdteams, het CJG en de moederorganisaties zijn vragen gesteld over de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de verschillende professionals in het jeugdteam. Een gezinscoach is altijd op zijn handelen aan te spreken en heeft een verantwoordelijkheid zolang hij betrokken is bij

het gezin⁵. Alle geregistreerde professionals aan zijn te spreken op het bieden van verantwoorde hulp conform de beroepsstandaarden van hun beroepsvereniging. Belangrijk is dat de professional de grenzen van zijn eigen vakbekwaamheid kent en signaleert wanneer een andere expertise nodig is.

Wordt samengewerkt met een andere geregistreerde professional, junior gezinscoach of stagiaire, dan worden afspraken over de verantwoordelijkheidsverdeling gemaakt en gecommuniceerd en met het gezin.⁶ De afspraken worden vastgelegd in het dossier. Er worden afspraken gemaakt over:

- Wie heeft welke taak en verantwoordelijkheid?
- Wie voert de regie en is aanspreekpunt voor het gezin?
- Hoe vaak en met welke frequentie overleggen jullie (met als doel elkaar te informeren en af te stemmen)?

Multidisciplinaire toetsing⁷

Voor een goed werkend jeugdteam is kennisdeling belangrijk. Er komt een grote verscheidenheid aan vragen binnen. Een gezinscoach weet niet alles. De kracht van het jeugdteam is dat het is samengesteld uit verschillende disciplines en kennisgebieden. Welke aanvullende expertise binnen het jeugdteam beschikbaar is, staat in het T profiel jeugdteams.

De huidige werkwijze van de casuïstiekbespreking richt zich vooral op collegiale consultatie en leent zich niet (altijd) voor multidisciplinaire toetsing. De werkwijze wordt aangepast (juni 2018) zodat bij de besluitvorming over passende hulp de verschillende expertises goed worden benut.

Naast het wekelijkse jeugdteamoverleg, zijn er andere vormen van collegiaal overleg: het duo/maatjessysteem en de caseloadbespreking met de gedragswetenschapper. Aan deze overleggen wordt het agendapunt verantwoorde hulp en -werktoedeling toegevoegd.

Dilemma's in de uitvoering rondom verantwoorde werktoedeling

In theorie kunnen we de werktoedeling regelen. In de praktijk zullen er altijd vraagstukken en dilemma's zijn waar deze notitie onvoldoende antwoord op zal geven. Een belangrijk uitgangspunt in deze notitie is dat er altijd op basis van een inhoudelijke afweging wordt bepaald welke passende hulp en expertise nodig is. Is de expertise niet (direct) beschikbaar en heeft het gezin wel direct hulp nodig dan hebben we gezamenlijk de verantwoordelijkheid het gezin te helpen. De hulp die we bieden dient passend en verantwoord zijn. Is de passende hulp, via de inzet van de juiste professional niet direct voorhanden dan zal binnen het team en met de teammanager CJG gekeken moeten worden welke mogelijkheden er (tijdelijk) wel zijn. Gezinscoach(es), teammanagers en leidinggevende van de moederorganisaties hebben een gedeelde verantwoordelijkheid om over de dilemma's met elkaar in gesprek te gaan en oog te hebben voor de verschillende belangen die spelen tussen het gezin, de professionals, de moederorganisaties, het CJG en gemeente. Het gesprek zal moeten gaan over welke hulp nodig is voor het gezin en hoe we dat met elkaar regelen, dan wel organiseren.

Tot slot

De afgelopen jaren hebben de jeugdteams volop aan kennisdeling gedaan. De verschillende jeugdteams hebben dit op verschillende wijze vorm gegeven, onder andere door: maatjessysteem en met elkaar meelopen. Collegiale consultatie vindt plaats op de werkvloer en tijdens de casuïstiekbespreking. Er is al veel bereikt. Niet alles in deze notitie is nieuw. Veel wordt in de praktijk al toegepast

⁵ Conform de beroepsstandaarden (beroepscode en vakinhoudelijke richtlijnen) waar je als geregistreerd professionals aan gebonden bent

⁶ Geldt ook voor samenwerking met ketenpartners

⁷ Beroepscodes schrijven professionals voor hun beroepsmatig handelen regelmatig te toetsen aan het beroepsethisch oordeel van zijn collega's.

maar nu geformaliseerd. Waar nodig heeft een doorontwikkeling plaatsgevonden. Zo vond de werktoedeling niet altijd plaats op basis van de expertise, maar ook op basis van beschikbaarheid, eerder verworven competenties en interesse van de professional.

De komende periode gaan jeugdteamleden met elkaar het gesprek aan over verantwoorde werktoedeling en onderliggend over de kwaliteitseisen die worden gesteld aan verantwoorde hulp.

Bijlage 1: Definities cliënt gerelateerde indicatoren

In het Afwegingskader van het Kwaliteitskader Jeugd zijn cliënt gerelateerde indicatoren opgenomen. De indicatoren blijken binnen de jeugdteams verschillend uitgelegd te worden. Hieronder worden de indicatoren gedefinieerd. Veel definities komen uit de Richtlijnen Jeugdhulp.

De cliënt gerelateerde indicatoren geven, volgens het Afwegingskader aan dat een geregistreerde professional ingezet moet worden. Bij de verantwoorde werktoedeling worden ook de professioneel gerelateerde indicatoren meegewogen. Op basis van beide indicatoren kan beoordeeld worden welke passende hulp en expertise nodig is. Een crisis of spoedzaak zal in de meeste situaties aan de expertise Veiligheid & Bescherming worden toebedeeld. Er kan echter niet op voorhand gesteld worden dat dit altijd zo is. Het blijft maatwerk op basis van een inhoudelijke overweging.

Crisis

Vraagt om direct ingrijpen (minimaal veiligheidsafspraken maken) en binnen 24 uur een vervolgsprek

De situatie is levensbedreigend of er is direct (acuut) gevaar voor de jeugdige, als:

- De ouder of jeugdige dreigt met zelfdoding,
- De jeugdige of de ouder heeft een (mogelijke) psychose,
- De jeugdige (dreigt) ernstig verwaarloosd te worden en/of zijn situatie is ernstig onveilig (bijvoorbeeld geen toezicht voor een jong kind),
- Er zijn duidelijke aanwijzingen van seksueel misbruik of ernstige lichamelijke mishandeling.

Spoed

Binnen 24 uur

Er dreigt direct gevaar voor de jeugdige en/of de balans draagkracht-draaglast is ernstig verstoord. Dit is het geval als zich minstens twee van de volgende drie kenmerken voordoen:

1. De draaglast wordt plotseling te zwaar (feitelijk of in de beleving); door een ingrijpende gebeurtenis, doordat een belangrijke faseovergang van de jeugdige/ouders/gezin niet kan worden gemaakt, als een risicofactor bij de klant of zijn omgeving actief wordt (bijvoorbeeld een stoornis), als de beleving van een bepaalde situatie te sterk negatief wordt.
2. De draagkracht onverwacht te kort schiet; er worden geen adequate probleemoplossende strategieën gebruikt, het ontbreekt de jeugdige of zijn opvoeders aan competentie, er zijn onvoldoende beschermende factoren/onvoldoende sociale steun.
3. Ook situaties waarin de problematiek ernstig, langdurig en/of complex is, en waarbij de draaglast-draagkrachtbalans zo ernstig verstoord is dat een crisis dreigt, worden met spoed behandeld. Dit geldt ook als aantoonbaar is dat op korte termijn de situatie op belangrijke en/of meer leefgebieden van de klant zal verslechteren.

Complexe en meervoudige problemen

Er spelen problemen op meerdere levensgebieden tegelijk en bij de aanmelding is niet duidelijk welke hulp op gang gebracht moet worden.

Multiproblem

Aan de hand van de volgende kenmerken kun je bepalen of er sprake is van een multiprobleemgezinnen⁸.

1. Er spelen langdurige problemen van psychosociale aard bij zowel de ouders als de jeugdige op meerdere van de volgende gebieden: bij de jeugdige, de ouder, in het gezin, er sprake van een hoger risico op kindermishandeling, transgenerationele overdracht van problemen.
2. En er spelen sociaal economische problemen in het gezin, zoals: financiële problemen en armoede, problemen als gevolg van migratie, geen/gebrekkig/conflictueus netwerk.
3. En hulpverleners ervaren het gezin als weerbarstig voor hulp.
4. En de problemen zijn multidimensionaal en multi causaal: de problemen beïnvloeden en versterken elkaar.
5. En gebrek aan motivatie en probleeminzicht.

⁸ Voor een uitgebreidere toelichting zie Richtlijn Multiprobleem Jeugdhulp

Verantwoording

De inhoud van deze notitie is tot stand gekomen met behulp van een werkgroep bestaande uit Jenny Weeber, Jessica Borsboom, Marie Louise van den Bergh, Elvira Wolff en Rahma Bentarcha (gezinscoaches), Vonneke Trompetter (gedragswetenschapper), Marlon Minderaa, Aseel Alamili, Nicole Goedee (teammanagers CJG) en Maroeska Pieterse (adviseur CJG Support).

De tussenopbrengst is voorgelegd aan de managers moederorganisaties. De ingezette lijn werd akkoord bevonden. De teammanagers CJG zijn via de teammanagers in de werkgroep geïnformeerd over de voortgang.

Gebruikte literatuur

T profiel CJG Den Haag, juni 2017

Aanbestedingscriteria jeugdteams

Kwaliteitskader Jeugd, PPJ&J, september 2016

Werk verantwoord toedelen in wijkteams, PPJ&J, oktober 2017

Gezamenlijk inzetten van geregistreerde en niet-geregistreerde professional, PPJ&J, februari 2017

Het PGB en de inzet van de juiste professional, PPJ&J, december 2017

www.richtlijnenjeugdhulp.nl

www.professionaliseringjeugdhulp.nl